

Met veren kun je indruk maken.
Dat weten mensen al heel lang.

TENTOONSTELLING • ARJAN GLAS BEELD MUSEUM VOLKENKUNDE

Kleurrijke veren vragen aandacht

Alejandro Aquire

Met *Wereld vol veren* toont Museum Volkenkunde het veelkleurige gebruik van veren als uiting van macht, kracht of moed.

Mensen maken gebruik van veren om indruk te maken, om te verleiden, te pronken of om te verbinden. Dat is wat koningin Juliana, Gerard Joling en Jean Paul Gaultier gemeen hebben met stammen uit Papoea-Nieuw-Guinea en Noord-Amerika. Door de eeuwen heen hebben couturiers, vorstenhuizen, volken en natiën gebruikgemaakt van vogelveren. Het unieke langwerpige vogelmateriaal, opgebouwd uit keratine, is wereldwijd blijvend populair voor decoratief gebruik. Mensen uit alle windstreken gebruiken het als versiering van kostuums, hoofdbedekkingen, accessoires en waaiers. Met de tentoonstelling *Wereld vol veren* toont Museum Volkenkunde het eeuwenoude en moderne gebruik van veren als onderscheidingssteken voor macht, mode of moed.

aandacht

'Wij tonen onze kwetsbare collectie met topstukken uit Suriname, Brazilië, Congo, Noord-Amerika en Hawaï. Normaal gesproken zijn de tooien en attributen veilig opgeborgen in ons depot. Nu willen wij deze tere schatten zichtbaar maken en delen met ons publiek', zegt conservator Midden- en Zuid-Amerika, Martin

Iquitos, uitgedoste Bivariosindiaan.

'Hoe dans je met een tooi van meer dan een meter hoog op je hoofd?'

Berger. Enthousiast geeft hij een snelle rondleiding door het gebouwencomplex van het museum. Snel, want binnen het uur moet hij college geven aan studenten van de Leidse universiteit. Een paar dagen geleden was hij nog te gast bij Jeroen Pauw om uitleg te geven over de gedecoreerde Mixteekse schedel uit de collectie van het museum. Een eeuwenoude schedel beplakt met steentjes met behulp van moderne lijm. Maar dat is een ander verhaal ... Berger vervolgt: 'Veren worden gebruikt om aandacht te vragen. Een actueel voorbeeld is het protest van de demonstranten tegen de Dakota Access Pipeline in Amerika. De natives dragen hun imposante, traditionele tooien om hun protest kracht bij te zetten. Met succes, want de aanleg van de pijplijn is voorlopig uitgesteld.'

vogelkooi

De eerste stap in de wereld vol veren is overweldigend. Met beeld, geluid, sfeervolle belichting en muziek wordt de bezoeker ondergedompeld in een andere werkelijkheid. Een jurk van couturier Jean Paul Gaultier heeft veermotieven en is afgezet met dons en veren. Een Janusmasker uit Congo laat zien dat aan veren bovennatuurlijke krachten werden toegekend. Een zaal verder zijn de rollen tussen mens en vogel omgedraaid; nu zit de mens gevangen in een omgekeerde vogelkooi. Buiten de kooi zijn de vogels zichtbaar die hun verenpracht door de eeuwen heen hebben moeten afstaan aan de mens. De arend, de oehoe, de paradijsvogel en

Adriaen Hanneman, Postuum portret van Maria I Stuart (1631-1660) met een dienstbode, circa 1664. Mauritshuis, Den Haag.

Verenpracht

ibis laten zich tussen de tralies door geduldig bewonderen.

hoofdtooi

Wayana-krijgers dansen met enorme hoepelvormige tooien (oloks) op hun hoofd tijdens een inwijdingsritueel voor jongens. Schokkende zwart-wit filmbeelden laten zien dat tooien het meest indruk maken als de veren heen en weer zwiepen tijdens een feestdans. Dan wordt duidelijk hoe krachtig de hoofdbedekkingen zijn wanneer ze gebruikt worden. Meteen komt de vraag op: hoe beweeg en dans je met een tooi van meer dan een meter hoog op je hoofd, zonder uit balans te raken? Tijdens een cartografische expeditie in Suriname, kwam Claudius Henricus de Goeje in contact met de inheemse bevolking. Hij filmde de dansende krijgers in 1937 terwijl de zuidgrens van Suriname in kaart gebracht werd. De olok-hoofdtooi met een waaier van

feloranje veren is ook in stilstand tentoongesteld in een vitrine imposant.

macht en mode

Sinds de middeleeuwen gebruiken hooggeplaatsten in Europa veren als statussymbool. Maria Stuart, vrouw van Willem II, prins van Oranje, draagt een mantel en hoed met rood-wit-blauw en oranje Braziliaanse veren. Hoe mooi de versiering ook is, de opvallende neus en de lodderige oogopslag van Maria trekken de meeste aandacht in dit schilderij van Adriaen Hanneman uit 1664. Hedendaagse modeontwerpers als Alexander McQueen, Yiqing Yin, Cruella de Ville, Pierre Antoine Vettorello en Fong Leng tonen met hun creaties dat de behoefte van de mens om zich te tooien met veren blijvend is. Met veren kun je indruk maken en vertellen wie je bent of wilt zijn. Wij mensen kunnen met veren pronken, vogels kunnen er ook mee vliegen. ■

TOTEMPAAL

Voor het Museum Volkenkunde staat sinds 2012 een imposante totempaal. De acht meter hoge blikvanger is in opdracht van het museum vervaardigd door Chief Rande Cook, een Canadese kunstenaar van de Kwakwaka'wakw-stam uit Vancouver Island. De paal van rode ceder is gemaakt voor de tentoonstelling *Het verhaal van de totempaal* (2012-2013) en heeft daarna een vaste plek gekregen in de museumtuin en is goed zichtbaar vanaf de Steenstraat. Het is de bedoeling dat de totempaal de gehele levensduur in de museumtuin blijft staan. De dondervogel die van bovenaf op de bezoekers neerkijkt, verwijst naar de familie van de vader van Rande Cook. De orka onder aan de paal verwijst naar de familie van zijn moeder. De dondervogel symboliseert de elementen vuur en lucht en verbeeldt de mannelijke kracht. De orka staat symbool voor het element water en verbeeldt eenheid en samenwerking, het vrouwelijke. De herdenkingspaal van de oorspronkelijke bewoners van Noordwest-anada, de First Nation People, de Natives, voorheen indianen genoemd, is een geschenk aan de wereld. Het is een symbool van dankbaarheid voor de tijd aan hen besteed en voor het bezoek aan hen geleverd.

De totempaal voor het Museum Volkenkunde.

Wereld vol veren

T/M 5 MAART 2017
MUSEUM VOLKENKUNDE
STEENSTRAAT 1, 2314 EH LEIDEN
>> www.volkenkunde.nl

- + sfeervol en multimediaal
- + actueel en antropologisch
- + kwetsbare schatten te bewonderen

Papoea uit de Baliem-vallei met hoofdtooi.